

Dochody towarowych gospodarstw rolnych w latach 2011-2012 według danych Polskiego FADN

Analizę sytuacji dochodowej rolników w okresie lat 2011 i 2012 przeprowadzono na podstawie danych gospodarstw prowadzących w 2011 r. rachunkowość w ramach Polskiego FADN oraz wykonanych przeszacowań tych danych z użyciem wskaźników zmiany cen i wolumenu produktów gospodarstw rolnych i materiałów użytych do produkcji, ustalonych w II wersji rachunków makroekonomicznych dla rolnictwa. Wyniki użyte w analizie są średnimi ważonymi dla określonej grupy gospodarstw.

Analiza dotyczy średniego gospodarstwa rolnego reprezentującego 738 038 gospodarstw charakteryzujących się wielkością ekonomiczną stanowiącą co najmniej 4 tys. euro wartości Standardowej Produkcji.

Wielkość ekonomiczna tego gospodarstwa wynosiła ponad 19 tys. euro Standardowej Produkcji, generowanej z obszaru 19,3 ha użytków rolnych. Obliczone wyniki wskazują na istotne zmniejszenie dochodu uzyskanego z prowadzenia gospodarstwa rolnego w 2012 r. w porównaniu ze zrealizowanym w 2011 r. Dowodzi tego spadek o prawie 5% dochodu z rodzinnego gospodarstwa rolnego (dochodu netto) w przeliczeniu na osobę pełnozatrudnioną. Obniżenie dochodu w 2012 roku zostało spowodowane znaczącym (36,7%) ograniczeniem strumienia dopłat bezpośrednich, ustalonych dla tego roku.

Biorąc pod uwagę tylko wyniki z działalności operacyjnej zmierzone w cenach rynkowych, ocena osiągniętych w tym okresie dochodów jest odmienna od wcześniejszej, uwzględniającej wsparcie finansowe, docierające do gospodarstw kanałami pozarynkowymi. W tym okresie wskaźnik wzrostu wartości produkcji był wyższy o 3,7 p.p. od wskaźnika wzrostu kosztów produkcji. Wartość produkcji w 2012 roku wzrosła w porównaniu do roku 2011 o 10,3%, a koszty jej wytworzenia o 6,6%. Na 10,3% wzrost wartości produkcji gospodarstwa rolnego złożył się w 30 % wzrost wolumenu produkcji i w 70 % wzrost cen.

Tabela 1. Wyniki ekonomiczne działalności gospodarstwa rolnego reprezentującego pole obserwacji Polskiego FADN w latach 2011-2012 (w zł).

Wyszczególnienie	2011	2012/a	2011 = 100 %
Produkcja ogółem	115 723	127 637	110,3
Koszty ogółem	97 430	103 907	106,6
Zużycie pośrednie	72 916	78 170	107,2
Saldo bieżących dopłat i podatków	21 861	12 377	56,6
Dopłaty do działalności operacyjnej	23 145	14 659	63,3
Wartość dodana brutto	64 667	61 844	95,6
Amortyzacja	16 865	17 478	103,6
Wartość dodana netto	47 802	44 366	92,8
Koszty czynników zewnętrznych	7 648	8 259	108,0
Saldo dopłat i podatków związanych z inwestycjami	-6	-6	100,0
Dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego (dochód netto)	40 148	36 101	89,9
Wartość dodana netto na osobę pełnozatrudnioną	27 404	25 434	92,8
Dochód netto z gospodarstwa rolnego na pełnozatrudnionego członka rodziny	24 459	23 340	95,4

a/ Dane szacunkowe

Źródło: Obliczenia własne z użyciem danych rachunkowych Polskiego FADN.

Nieco większe zmiany wartości produkcji niż kosztów w tym okresie spowodowały zwiększenie (o 3,4%) produktywności jednostki kapitału wydatkowanego na działalność operacyjną gospodarstwa rolnego. O ile z wydatkowanego 1 zł kosztów ogółem w 2011 r. uzyskano produkcję o wartości 1,19 zł, to w 2012 r. tę wartość oszacowano na 1,23 zł.

Istotne (o 10,1%) zmniejszenie dochodu z gospodarstwa rolnego, wywołane istotnym zmniejszeniem kwoty zrealizowanych w 2012 r. dopłat bezpośrednich, spowodowało zmniejszenie ich znaczenia w tworzeniu dochodu. Udział otrzymanych dopłat w kształtowaniu dochodu z gospodarstwa rolnego w tym okresie obniżył się w 2012 r. w porównaniu z 2011 r. o 17 p.p., (z 57,6% do 40,6%).

Dla poszerzenia przedmiotowego zakresu analizy, ze zbioru wyłoniono trzy grupy gospodarstw różniące się nastawieniem produkcyjnym. Te grupy określono według zasad Wspólnotowej Typologii Gospodarstw Rolnych, a mianowicie: gospodarstwa specjalizujące się w uprawach polowych (1), gospodarstwa specjalizujące się w chowie bydła mlecznego (5) i gospodarstwa z mieszaną strukturą produkcji (8).

Tabela 2. Wyniki ekonomiczne trzech typów gospodarstw rolnych uzyskane w latach 2011-2012 (w zł).

Zmienna	j.m.	Uprawy polowe			Krowy mleczne			Mieszane		
		2011	2012/a	2011 = 100 %	2011	2012/a	2011 = 100 %	2011	2012/a	2011 = 100 %
Liczba gospodarstw w próbie		59 195			83 137			447 149		
Wartość Standardowej Produkcji	euro	25 760,6			22 823,4			14 623,2		
Powierzchnia użytków rolnych	ha	50,5			20,9			16,1		
Produkcja ogółem	zł	219 839	242 458	110,3	135 466	143 387	105,8	84 091	92 885	110,5
Dopłaty do działalności operacyjnej	zł	59 271	37 538	63,3	23 853	15 107	63,3	19 748	12 507	63,3
Koszty ogółem	zł	191 579	203 918	106,4	103 319	110 530	107,0	72 920	77 765	106,6
Dochód netto z gospodarstwa rolnego	zł	84 480	69 596	82,4	55 508	46 658	84,1	29 506	25 417	86,1
Dochód netto z gospodarstwa rolnego na pełnozatrudnionego członka rodziny	zł/FWU	53 919	49 584	92,0	30 895	26 945	87,2	17 988	16 410	91,2
Produkcja z 1 zł kosztów ogółem	zł	1,15	1,19	103,6	1,31	1,30	98,9	1,15	1,19	103,6
Relacja dopłat bezpośrednich do produkcji	%	27,0	15,5	57,4	17,6	10,5	59,8	23,5	13,5	57,3
Relacja dopłat bezpośrednich do dochodu	%	70,2	53,9	76,9	43,0	32,4	75,3	66,9	49,2	73,5

a/ Dane szacunkowe

Źródło: Obliczenia własne z użyciem danych rachunkowych Polskiego FADN.

Przeprowadzony szacunek wyników dla średnich gospodarstw, reprezentujących te trzy grupy gospodarstw rolnych, wykazał istotne obniżenie poziomu dochodu w 2012 r. we wszystkich trzech typach. Największe jego obniżenie odnotowano w grupie gospodarstw specjalizujących się w uprawach polowych (o 17,6 p.p.).

Stwierdzono, że zasadniczym powodem obserwowanego zróżnicowania wskaźników zmiany dochodu był różny udział dopłat bezpośrednich w jego tworzeniu. W przypadku bardzo znaczącego obniżenia wartości otrzymanych dopłat, gospodarstwa które charakteryzował ich wysoki udział w tworzeniu dochodu, najbardziej odczuły ich zmniejszenie. I tak gospodarstwa polowe charakteryzujące się w 2011 r. najwyższym udziałem dopłat w tworzeniu dochodu (70,2%) odnotowały w 2012 roku jego spadek o 16,2 p.p.

W dwóch analizowanych typach gospodarstw (mieszanych i polowych) odnotowano zwiększenie (o 3,6%) produktywności jednostki kapitału wydatkowanego na działalność operacyjną. W tych gospodarstwach odnotowano wyższy wskaźnik wzrostu produkcji aniżeli kosztów. Natomiast w trzecim gospodarstwie spośród analizowanych, reprezentującym mleczny typ rolniczy, produktywność kapitału obniżyła się o 1,1%. W tym przypadku wskaźnik zmiany wartości produkcji był mniejszy od wskaźnika wzrostu kosztów, wynosząc odpowiednio 5,8% i 7,0%.